

DI
CASTROGIOVANNI

BIBLIOTECA COMUNALE DI ENNA

Inc. 35.B. 2

~~46-4-2~~

LIBRARY
OF
THE
MUSEUM
OF
ART
AND
ARCHAEOLOGY
OF
THE
CITY
OF
ROME

110 11 5

ACTO ET COLENDISSIMO REVE

rendissimo patrū scē Ro. eccēie dñorum
Cardinaliū collegio suū humiliā lūtor Io,
hānes de Turre cremata Epūs Sabinen scē
Ro. eccēie Cardinalis scī Sixti vulgariter

noīatus seipm cū humili rēfōmēdatione. Cogitanti michi quid
de sudoribus mei studiū dig. ū aplissimis dñatiōibus vris tanq̃
mēoriale offeraz attēto q̃ omib⁹ summis nri tēporis pōtificibus
varia dedicauerim opera scilicet Eugenio Nicolao Calisto Pio z
Paulo nūc pnti occurrisset michi illa honestissima platoz cōsue
tudo q̃ post eoz rēfectionē maxie in prādio habitā collationes
siue disputatiōes de sacris lris soliti sunt habēr. Vidi enī apud
plūres clarissimos p̃res cōsuetudinē hāc obseruari. Ede celeberrimo
scō Augustino legi q̃ in mensa sua lectionē aut disputatio
nem semp diligebat. disputatio ei inuestigande ueritati gratia
aut ut ueritas ip̃a illustrior fiat licite cū moderamine int̃ par
tes admittit. Sane uisa ē michi hec dominorum platoz obser
uantia plurimū habere honestatis et utilitatis honestissima qdē
ē et ordo pulcherrim⁹ ut postq̃ corpori cibos corruptibiles de
dūmus ita aīe spūalia alimēta ministrem⁹, nullus eīz ē cib⁹ scīa et
doctrina dulciōr. Nam ut ait ysidorus nri scripturarū sctarum
altitudo quasi mōtes pascue sūt ad quos cum quisq̃ iustorū con
scenderit pascue indeficientis rēfectionē inuenisse se gaudebit.
Quocirca sic nos orta ē clarissim⁹ ambrosius. tu ergo ede scrip
turaz celestes cibos. ede ut permaneāt tibi in uixā. ternaz. ede
continue ut nō esurias. ede ut replearis. ede ut uerborū celestīū
eructes sūaginā spiritalia epule nō obesse solēt s̃ pdesse saciatas
Plane bene plati cōgruit honestissimū hmōi exercitium quibus
domin⁹ ait. uos estis sal terre uos estis lux mūdi debet aut epūs
tāta polleā sapia ut dicit Ambro⁹ ut nō solū creditū sibi populū
sufficienter doceat. uerū etiā i ceteris queat heresū cōtradicti
ōes a catholica repellē eccēia. Ceterū utilis ē p̃dicta obseruantia
ga mentē disponit ad p̃fectionē uirtutū. uide dama⁹ libro. inige
optimū ē et utilissimū inuestigār diuinas scripturas et sicut ē
lignū sec⁹ decursus aq̃z plātatu ita aīa diuina irrigata scriptura
ipinguatur et fructū tēporaneū tribuit et semp uirētib⁹ fobis

deo acceptabilib⁹ decoratur actionibus et .j. pi mus ergo
optimū padisum sacraꝝ scripturaꝝ q odorifer⁹ q dulcissim⁹ q
speciosissim⁹ est Secūdo utilis ē ad illuminationē intellect⁹ dicit
eiz ysidorus nṛ geminū donū cōfert lectio sacraꝝ sc̃pturaꝝ siue
q intellectū menti erudit siue q a mundi uanitatib⁹ abstractū
hominez ad amorē dei perducit. Tercio utilis est qm per eam
āputāe aliq in que sepe post īfectionē corpalem lingi. disci
plinata prorūpit .s. murmur et detractionis uerba su
perfluitas locutionis. leuitas op̃is et similia que omnia uitant
cum persolutis gratiarum actionibus deo aliqua de sacris lris
sequitur disputatio siue collatio quibus pensatis nichil michi in
mente dignius se obtulit uestris. R. d. per me offerendum quaz
questiones quasdam de euangelis om̃ium dominicaꝝ ac festoz
principaliū totius anni quasi ingenio meo tenui non tamen sine
magno laborē ac uŕaꝝ. R. p. amore collegi sub numero. ccc. xviij.
Amplexus aut sum. q. in om̃ibus sancti Tho. dicta nam eius pro
fundior firmiorq est sña. Abstiniui etiam a questioib⁹ et sub
tilitatibus iutilibus et obscurioribus argumētis planioribus con
tentus. tum qa religioso intellectu nobis opus ē. ubi aut maxie
de deo loquimur u? audimus ut inquit Ambrosius tū quia inter
p̃latos pauciores sunt qui sacre theologie profundioribus reb⁹
operam dent studiū. Sequimur aut euangeliorum tam dñicaꝝ
q̃ festiuitatum secundum usuz fratru predicatorum qui nobis
rōnabilior uisus est. Suscipiant ergo. u. R. d. hoc exigū munus
paruumq opusculū in senio meo pro omnium utilitate exiguis
meis uiribus elaboratum q utinam tāta beniuolentia ab eis sus
cipiatur quanta cum affectione sit īsudatū. poterit obseruari
libell⁹ iste ī manibus Reuerēdissimi dñi Rothomagen qui p sua
dulcissima humanitate copiam prestabit cupientibus scribere.
Recōmēdo me. d. u. R. quas longo tempore ad felix uniuersalis
ecclie regimē deus cōseruet.

In prima dñica aduētus apud fr̃es p̃dicatores dicit̃ illud
euangelium mathei. ii. Cum appinquasset Iesus iherl̃s zc.
i quo fit mētio de aduētū xp̃i ī carnē dū dicit̃ dicite filie
syō. Ecce rex tuus uenit tibi zc. Vñ ī hac dñica pñt. s. q. d.

Primo utrū p̃redēptōe generis humani necessariū fuit deū
incarnari. Secūdo utrū si hō non peccasset deus incarnatus
fuisse. Tercio utrū conuenientius fuit filiu dei incarnari q
aliquam aliaz personam.

2
De primâ sic proceditur et uidetur q̄ non fuerit neces-
sariû deû incarnari. Primo sic deus enī cū sit p̄fectus
nihil uirtutis accreuit sibi per carnē; assumptâ si ergo
incarnatus naturam reparauit etiâ absq̄ carnis assumptione
eam potuit reparare ergo non fuit necessarium zc. Secundo
sic cū deus sit summe misericors ymmo miserationes eius sup̄ oīa
op̄a eius magis decuit ut deus oñderet immensitatē m̄ie sue
q̄ ueritatem iusticie. Sed ad magnitudinem m̄ie sue pertinet
ut peccata sine satisfactōe dimittat ergo deus naturâ humanâ
reparare potuit et debuit non expectando satisfactiōē ergo
non fuit necessariuz etc. Tertio sic quicunq̄ pōt satisfacere p̄
maiori peccato potest satisfacere pro minori sed mortale pec-
catum actuale est magis q̄ originale quia habet plus de uolun-
tario ergo cum homo possit satisfacere pro mortali peccato
multo fortius pro originali satisfacere poterit et sic non est ne-
cessarium deum incarnari. In oppositum arguitur sic illud p̄
quod humanuz genus liberatur a perditione ē necessarium ad
humanâ salutē s̄z mysteriū diuine incarnationis ē h̄mōi secundū
illud Io. iii. sic deus dilexit mundū ut unigenitū filiū suū daret
ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat uitā eternā
ergo nc̄m fuit ad reparationē generis humani deû incarnari.
Secūdo sic non erat conueniens ut una natura nobilissimarum
creaturaz a suo fine totaliter frustraretur sed humana natura
est inter nobilissimas creaturas cū ergo tota corrupta fuerit
per peccatū in p̄mo parente et ita beatitudine p̄uata ad quaz
instituta erat congruum fuit ip̄am reparari s̄z reparatio non
pōt fieri nisi peccatū dimittatur nec iustuz ē ut peccatū sine
satisfactiōe dimittatur ergo necessariū fuit p̄ peccato toti⁹
nature humane satisfieri s̄z satisfactio decēter fieri n̄ potest
nisi ab eo qui debz satisfacere et potest sed non debz nisi homo
qui peccauit cum autē nullius creature bonū excedat bonum
humane nature totius ut recōpensationem pro tota natura fa-
cere posset. p̄z q̄ nulla creatura pro homine satisfacere posset
nec ip̄e pro se cuz peccōr indignus reddatur ergo nc̄m fuit ut
deus homo fieret ad satisfaciendū pro hōibus. R̄no dicendū q̄
deû incarnari aliquo mō fuit nc̄m et aliquo modo nō. Pro quo
notandū iuxta sc̄m Tho. q̄ ad finē aliqd d̄r nc̄m dupl̄r unomō
sine quo n̄m h̄mō n̄ pōt sic ut cibus ē nc̄arius ad cōseruatōē
humane uitę. Aliomō d̄r nc̄m per quod melius et cōueniētius

puenitur ad finem sicut equus est necessarius ad iter. Primo modo
necessitati deum incarnari non fuit necesse ad reparationem hu-
mane nature deus enim per suam omnipotentem uirtutem poterat
humanam naturam multis aliis modis reparare. Secundo autem modo
necessitati necesse fuit deum incarnari ad reparationem humane nature
hanc conclusionem ponit aug⁹. xiii. de trinitate. d. ostendimus non alium modum
possibile defuisse deo cuius preteritiona equaliter subiacent scilicet sapientie
misericordie nostre conuenientiore modum alium non fuisse cuius incarna-
tioni necessitas siue conuenientia ex tribus sumitur. scilicet ex plenitudine
diuine misericordie ex immutabilitate iusticie ipsius et ex decentiori ordine
sapientie eius quia etiam deus est summe bonus et melioris decuit nulli
creature negari hoc cuius est capax. Vnde etiam natura humana
lapsa esset et nihilominus reparabilis foret decuit ut eam repararet
quia et iusticia eius immutabilis est cuius lege sancitum est ut
nunquam peccatum sine satisfactione dimittatur decuit ut in humana
natura esset qui satis facere posset et quod hoc purus homo per se fa-
cere non poterat ut dictum est decuit ut deus qui summe sapiens
est aliquem conuenientissimum reparationis adinueniret modum
Vnde conuenientissimus est ut integre natura repararetur et fa-
ciliter ad id quod amiserat homo peruenire posset. Si autem hominem
per angelum repararet non integra esset reparatio quia semper
homo angelo salutis sue debitor esset et ita in beatitudine ei equari
non posset quod tamen affectus fuisset si non peccasset. sicut etiam nunc
consequuntur homines per gratiam reparationis ut sint sicut angeli in
celo mat. xxi. et ideo decuit ut non angelus sed ipse deus hominem
repararet multe alie conuenientie assignantur incarnationis quas
nos breuitatis causa et quia communes in sermonibus sunt pertran-
simus. Ad rationes in oppositum dicendum ad primam respondetur quod ratio
illa preedit secundum illud modum necessarii sine quo ad finem perueniri
non potest. hoc autem necessitatis modo dictum est non esse necessarium
deum incarnari. Ad secundam respondetur negando consequentiam et ratio
est quia licet deus sit summe misericors sua tamen misericordia nullomodo obuiat
sue iusticie misericordie etiam que iusticiam tollit magis stulticia quam uirtus dici
debet et per consequens talis deus non decet propter quod deus misericordiam
suam infinitam sic manifestare uoluit ut in nullo iusticie eius de-
rogaretur quod factum est dum pro nobis homo factus est ut
pro nobis satisfacere in quo etiam habundantior misericordia omnia est ad
nos quam si sine satisfactione peccatum dimisisset in quantum nostram na-
turam magis exaltauit et pro nobis mortem pertulit. Ad tertiā

rñdetur negando q peccatū originale sit minus malū. Pro quo notandū q quantitas originalis et actualis mortalis peccati pōt dupliciter attendi uel quantum ad principiū uel q̄tuz ad bonū quod p utrūq̄ priuat. Principiū aut actualis peccati uolūtas propria est Principiū autē originalis in isto est origo eius uiciata vnde originale quodāmodo ē nēc̄m sed actuale ē omnino uoluntariū Vnde habet plus de rōne culpe z est magis uitupabile Bonum autē quod actuali peccato corrūpitur est bonū huius persone cui preponderat bonū totius nature quod p originale corrūpitur ga bonū gentis est diuinius q̄ unius hominis bonū ut dicit̄ .ii. ethicoz ut sic posset dici q̄ actuale est magis culpa originale uero maius malū. actio autē satisficientis ē pportionata quantitati culpe ex parte boni quod per culpam corrūpit̄ et iō cū omnis actio sit persone ga actus singulariū sunt ideo ad satisfactionem pro actuali sufficit actus cuiuscunq̄ hominis cū grā diuina nō autē ad satisfactionē pro peccato originali nisi actio illius hominis plus ualeret q̄ totū bonū humane nature et sic nō posset esse purus homo et ideo oportuit esse deū et hominez qui pro originali satisfaceret.

D secundā. q. sic pceditur et uidet̄ q̄ etiam si homo nō peccassz deus incarnatus fuisset. Primo sic deut. xxxii. dei perfecta sunt opera sed perfectio non pōt esse nisi ultimum coniungat̄ principio ut sic quasi quidam circulus concludatur et additio alterius fieri non posset cum ergo ipse de⁹ sit principiū et homo sit ultima creaturaz decuit ad pfectionē uniuersi ut etiā si homo nō peccasset deus homo fieret. Secūdo sic Romanoꝝ .i. Inuisibilia dei p ea que facta sunt intellecta conspiciunt̄ sed potentia sapientia et bonitas dei infinita sunt ergo decuit etiā si hō nō peccasset ista in aliquo effectum manifestari sed potentia infinita non manifestatur nisi per effectū infinitū nec sapientia infinita nisi per decorem infinitum nec bonitas infinita nisi per communicationē infinitā. Cum ergo nulla creatura sit infinita nec iō ea infinitus sit decor ex forma et proportiōe partium nec iterū aliqua creatura communicationē infinitā boni recipiat. Videtur q̄ decuit etiā hominē nō peccantē uniri deū homini ut ex parte hominis ratio esset et ex parte dei infinitas et ex conjunctione dei ad creaturā infinitus decor resplēderz et infinitum bonum ipsi humane nature communicaret̄ s. psona increata q̄ in ea subsisteret. Tercio sic nō est in aliquo capacitas